

Nr 296.

Av herr **Indebetou**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om allmän pensionsförsäkring m. m.

I statsrådsprotokollet bifogat Kungl. Maj:ts proposition nr 126 till innevarande års Riksdag har departementschefen beträffande frågan *huruvida sjöfolket bör ingå i eller undantagas från den allmänna pensionsförsäkring*, — vartill förslag blivit framlagt i nämnda proposition, angivit såsom sin uppfattning, att sjöfolket för närvarande är bäst betjänt med att icke utbrytas ur förevarande allmänna försäkring.

Från de sjöfarandes sida hava emellertid mycket bestämda yrkanden framkommit om sjöfolkets undantagande från den allmänna folkförsäringen och inrättande av en särskild sjömanspensionering; och de synpunkter och tungt vägande skäl härför, som i olika skrivelser framförts från såväl Ångfartygsbefälhavaresällskapet i Stockholm, Sveriges fartygsbefälsförening, Göteborgs fartygsbefälhavareförening och Sundsvalls ångbåtsbefälhavareförening som även från Maskinistförbundet och Stockholms styrmansförening, klagöra till fullo behovet av ett sådant särskiljande av sjöfolket i pensionshänseende från landets övriga befolkning. Den 7 innevarande månad har jag dessutom emottagit en av ordförandena i Ångfartygsbefälhavaresällskapet i Stockholm, Sjömannaföreningen i Stockholm, Sveriges fartygsbefälsförening och Sjökapstenssocieteten i Stockholm undertecknad P. M., som här såsom bilaga bifogas, i vilken med kraft hävdas den uppfattningen, att sjöfolket bör utbrytas ur det kungliga förslaget till allmän pensionsförsäkring.

Ett närmare återgivande av förenämnda synpunkter torde icke vara i detta sammanhang behöfligt utan får jag hänvisa till nämnda P. M. ävensom till de i den Kungl. propositionen intagna delarna av de skrivelser i ämnet, som från nämnda föreningar och förbund ingått samt till departementschefens eget uttalande å sid. 81 av statsrådsprotokollet.

Särskilt bör dock erinras därom, att sjöfolkets representanter samstämmigt framhålla nödvändigheten av att sjömännens pensionsålder sättes väsentligen lägre än den för den övriga befolkningen föreslagna åldersgränsen av 67 år. För denna uppfattning vinnes ytterligare stöd icke blott uti 1904 års kommittébetänkande utan även i det förhållandet, att sjömännen sedan 5 årtionden tillbaka ansetts vara i behov av och fortfarande äro berättigade till mindre pensioner från Handelsflottans pensionsanstalt efter uppnådda 55 levnadsår. Och ävenledes torde böra beaktas att sjöfolket tvivelsutan är i stånd att särskilt vid yngre år erlägga högre avgifter för att erhålla en något så när tillräcklig och i varje fall större pension än som i det föreliggande förslaget är förutsatt.

Frågan om sjöfolkets pensionering kan sålunda *icke* anses vara ens något så när tillfredsställande löst genom ålderdomsförsäkringskommitténs förslag och så många starka skäl tala för ett undantagande av sjöfolket från det framlagda lagförslaget, att en härför erforderlig utbrytning nu måhända rätteligen bort göras. Om jag likväl anser mig kunna underlåta att framställa något yrkande i denna riktning, så beror detta — under obetingat förlitande på att regeringens genom departementschefen gjorda uttalande, »att frågan om förbättrade pensioner för sjömännen snarast bör återupptagas till förnyat och slutligt överbäggande», bliver förverkligat — därpå, att intill dess särskild förbättrad sjömanspensionering blivit inrättad, den allmänna folkförsäkringen synes komma att för de i ekonomiskt avseende svagast ställda bland sjöfolket, låt vara blott i enstaka fall, medföra vissa förmåner, särskilt beträffande deras hustrur och barn. Såsom oeftergivligt villkor för att sjöfolket, intill dess frågan om särskild sjömanspensionering bliver avgjord, skall ingå i den allmänna folkförsäkringen, anser jag emellertid böra uppställas, att sjömännen under den för nämnda frågas lösning erforderliga utredningstiden icke genom sin anslutning till den allmänna pensioneringen må berövas de förmåner, vilka de nu efter 55 levnadsår eller eventuellt vid tidigare inträffad oförmåga till arbete äro berättigade till att kunna erhålla från handelsflottans pensionsanstalt och sjömanshusen, och att således vid beräkningen av det i § 6 omförmälda pensionstillägget avseende icke fästes å understöd eller pension, som sjömannen uppbär eller kommer att uppbära från nämnda institutioner. *Rätten till sådant understöd grundar sig, såsom närmare framgår av ålderdomsförsäkringskommitténs betänkande, del III, väsentligen på avgifter, erlagda av sjöfolket, och pensionsrätten utgör i viss mån ett vederlag för en av sjöfolket tidigare innehavd förmån.*

Såsom ytterligare stöd för det berättigade i detta sjömännens genom mig framförda krav tillåter jag mig erinra därom, att kommerskollegium i sitt utlåtande (sid. 37 av bilagan till proposition nr 126) härvidlag intagit alldeles samma ståndpunkt; och har ämbetsverket vidare i nämnda utlåtande anfört följande: »Skulle det emelltid icke finnas lämpligt eller möjligt att inom den föreslagna pensionsförsäkringens ram bereda sjöfolket en dylik, gynnad ställning, vill kollegium för sin del bestämt uttala sig för att sjöfolket undantages från den allmänna pensionsförsäkringen och i stället göres till föremål för en speciell, efter yrkets säregna förhållanden avpassad lagstiftning.»

I särskild motion nr 297 denna dag har jag hemställt, att Riksdagen ville besluta, att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa att ytterligare erforderlig utredning snarast möjligt måtte verkställas i syfte att erhålla en särskild efter yrkets egenart avpassad sjömanspensionering med beaktande i första rummet av det oeftergivliga behovet för sjöfolket av en väsentligt lägre pensionsålder än den i det nu föreliggande allmänna pensionsförsäkringsanslag angivna samt därefter så fort ske kan för Riksdagen framlägga det förslag i ärendet, vartill förhållandena föranleda.

Med åberopande av såväl kommerskollegii ovan återgivna uttalande som även vad jag i det föregående anfört, får jag vördsamt hemställa,

att Riksdagen ville för sin del besluta sådant tillägg till Förslag till lag om allmän pensionsförsäkring, fogat till Kungl. Maj:ts nådiga proposition nr 126 till innevarande års Riksdag, att vid beräkningen av det i § 6 av nämnda lagförslag omförmälda pensionstillägget såsom inkomst icke räknas understöd eller pension, som sjöman uppbär eller kommer att uppbära från sjömanshusen eller handelsflottans pensionsanstalt.

Stockholm den 11 april 1913.

E. Indebetou.

Bilaga.

Avskrift av P. M. i fråga om sjöfolkets utbrytning ur det Kungl. förslaget till lag om allmän pensionsförsäkring m. m.

De framställningar om utbrytning av sjöfolket ur det allmänna ålderdomsförsäkringsförslaget, vilka, sedan kommittébetänkandets innehåll blivit känt, från ett flertal yrkesföreningar inom sjöfarten till Kungl. Maj:ts ingivits, hava icke lett till åsyftat resultat, ity att i Kungl. Maj:ts nu till riksdagen avlämnade nådiga proposition n:r 126 med förslag till lag om allmän pensionsförsäkring m. m. ingen ändring i denna del av kommitterades förslag vidtagits, utan äro sjömännen fortfarande inbegripna under den allmänna pensionsförsäkringen med samma villkor och förmåner som övriga yrkessgrupper. Den motivering, som statsrådet och chefen för civildepartementet i sitt anförande till statsrådsprotokollet framlagt för sitt beslut att lämna de gjorda framställningarna om ett särskiljande av sjöfolket till en egen pensionsgrupp utan avseende, är i huvudsak följande:

Statsrådet förklarar sig icke kunna anse frågan om sjöfolkets pensionering vara på ett fullt tillfredsställande sätt löst genom det nu framlagda förslaget, han finner uppenbart, att sjöfolket bör kunna erlægga högre avgifter än andra grupper av medborgare för att erhålla en rikare pension, han anser bidrag från rederierna till sjömanspensioneringen böra under lämplig form kunna påräknas, han erinrar, att en del samlade fonder kunna för ändamålet disponeras, medger den omständigheten böra beaktas, att en tidigare pensionsålder sannolikt är påkallad för sjömännen och finner allt detta *ganska starkt* tala för ett utbrytande av sjöfolket från det framlagda lagförslaget. Men, då undantaget för närvarande skulle möta en del praktiska svårigheter — av vilka dock endast en anföres, nämligen att det endast skulle kunna innefatta å sjömanshus inskrivna — då det alltid torde taga åtskillig tid ännu innan ett förslag om särskild sjömanspensionering kan framläggas, och då det särskilt för hustrurnas vidkommande, bör vara en fördel att nu genast komma in under en ordnad försäkring, förklarar sig statsrådet vid slutligt övervägande hava kommit till den uppfattningen, att sjöfolket för närvarande är bäst betjänt med att icke utbrytas ur nu förevarande allmänna försäkring.

Oss förefaller det, som om denna motivering bort leda till ett alldeles motsatt resultat, då de skäl, vilka anförts såsom *mycket starkt* talande för en utbrytning, äro såväl till antal som framför allt till betydelse vida överlägsna dem som anförts mot en sådan, helst om man något ändrar ordningsföljden i det anförda och tar fasta på det utan jämförelse viktigaste, men nästan endast i förbigående vidrörda skälet till ett särskiljande, nämligen det icke blott sannolika utan oeftergivliga och under all föregående behandling av sjömanspensionsfrågan obetingat erkända behovet av en väsentligt lägre pensionsålder för sjöfolket än den i det allmänna pensionsförslaget fastslagna. Redan detta innebär ju en rubbning i en av huvudgrunderna för den enhetlighet, man velat vinna med det framlagda förslaget, en rubbning av så väsentlig art att ensamt den synes göra en utbrytning a priori nödvändig. Den påbyggnad med tilläggs pensioner, som ställes i utsikt skulle nämligen utan sänkning av åldersgränsen för sjöfolket bliva lika illusorisk och värdelös, som dess delaktighet i förslaget i dess nuvarande form.

Vidare förefinnes ju redan nu en grundväsentlig skillnad i pensioneringsförutsättningarna mellan sjöfolket och övriga yrkesgrupper genom det ekonomiska underlag, som redan finnes samlat för sjömanspensioneringen. Sjömanshusens fonder, utom donerade medel, kunna enligt meddelanden, som nyss av oss från sjömanshusen införskaffats, beräknas till i runt tal 5 millioner kronor, och därtill komma Handelsflottans pensionsanstalts tillgångar, vilka kunna i avsevärd mån ökas genom en åtgärd av enkel rättvisa, nämligen föringsersättningens beräkning enligt tidsenliga grunder. Vad som finnes är visserligen icke tillräckligt för pensionering av sjöfolket men synes oss dock vara ett tillräckligt fast underlag för att därpå uppgöra ett förslag om särskild sjömanspensionering. I sammanhang härmed vilja vi framhålla, att vi tänka oss en sådan pensionering böra, utan avseende på anställning i utrikes eller inrikes sjöfart, omfatta endast yrkessjömän, d. v. s. sådana som av yrkets utövning under hela eller allra största delen av sin verksamhetstid haft sin huvudsakliga bergning.

Vi hava icke förbisett, att sjöfolket genom en utbrytning från början kommer att gå miste om en del förmåner, som av delaktighet i det allmänna förslaget kunde vara att förvänta, och behjärta till fullo vad statsrådet anført om sjömannens hustrur. Men dels torde, med hänsyn till de omfattande förarbeten, som redan verkställt av den senaste sjömansförsäkringskommittén, med fog kunna antagas, att utarbetandet av ett nytt förslag, om det oförtövat igångsättes, icke skall kräva så lång tid, att mistningen av dessa förmåner kan bliva av någon nämnvärd betydelse, dels befara vi att, därest sjöfolket nu inbegripes i det allmänna pensionsförslaget, en framtida påbyggnad av deras pensionering skall av andra yrkesgrupper betraktas med missnöje och möta svårigheter. En särställning för sjöfolket blir alltid svårare att hävda sedan det från början likställts med övriga medborgare.

Det har satts i fråga, huruvida den opinion för utbrytning, som fått sitt uttryck i befälsföreningarnas framställning till regeringen, delas även av det egentliga manskapet. Att så i stor utsträckning är förhållandet framgår såväl av våra medlemmars erfarenhet vid samtal med besättningsmän som även av meddelanden från sjömanshus i landsorten lämnade i sammanhang med begärda uppgifter å sjömanshusens tillgångar, vilka omtala, att vid mönstringstillfällen missnöje med förslaget av manskapet uttalats. Vi äro därför förvissade, att bakom det krav vi framställt står en kompakt opinion även bland besättningsfolket.

I detta sammanhang, dels såsom en belysning av en bland anledningarna till missnöjet med förslaget, dels såsom ett särskilt kraftigt stöd för vårt yrkande om utbrytning, anhålla vi att få erinra om kommerskollegii yttrande i saken. Kollegii tillstyrkande av sjöfolkets inrymmande under det allmänna förslaget, överhuvud tveksamt och reserverat, göres därjämte helt och hållet beroende av ett bestämt villkor. Kollegium yttrar nämligen (Kungl. Maj:ts nåd. prop. nr 126, Bil. B sid. 37).

»Vid sådant förhållande anser sig kollegium böra tillstyrka sjöfolkets pensionering i enlighet med huvudgrunderna i förslaget, dock under uttrycklig förutsättning, att härigenom icke någon ändring sker i ovan omförmälda, för sjöfolket redan gjorda anordningar. Särskilt förutsätter kollegium i sådant hänseende, att vid beräkning av det i § 6 omförmälda pensionstillägget avseende icke fästes å understöd eller pension, som sjömännen uppbära eller komma att uppbära från ifrågavarande redan bestående institutioner. Skulle det emellertid icke befinnas lämpligt eller möjligt att inom den föreslagna pensionsförsäkringens ram bereda sjöfolket en dylik gynnad ställning, vill kollegium för sin del bestämt uttala sig för att sjöfolket undantages från den all-

männa pensionsförsäkringen och i stället göres till föremål för en speciell efter yrkets säregna förhållanden avpassad lagstiftning.»

Detta såsom oeftergivligt framhållna villkor för kollegii bifall till sjöfolkets inrymmande under det allmänna förslaget har icke blivit uppfyllt, då ju jämväl sjömännen äro underkastade vissa avdrag för åtnjutande av pensionstillägg. Vid sådant förhållande har ju kommerskollegium obestriddigen för sin del bestämt uttalat sig för, att sjöfolket undantages från den allmänna pensionsförsäkringen.

Vi drista uttala den förhoppning, att vad vi ovan anfört vid frågans behandling i utskott och riksdag måtte vinna beaktande.

Stockholm den 7 april 1913.

För Ångfartygsbefälhavare-Sällskapet i Stockholm.

B. v. Sydow.

Ordförande.

För Sjömannaföreningen i Stockholm.

O. F. Hedborg.

Ordförande.

För Sveriges Fartygsbefälsförening.

G. H. Holmström.

Verkst. direktör.

För Sjökapstenssocieteten i Stockholm.

W. R. Edlind.

Ordförande.
